

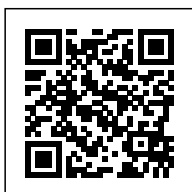

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

9. volební období

237/0

**Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb.,
o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další
zákony**

Zástupce předkladatele: min. práce a soc. věcí
Doručeno poslancům: 3. června 2022 v 16:08

V l á d n í n á v r h

ZÁKON

ze dne 2022,

kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění

Čl. I

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 314/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 463/2012 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 182/2014 Sb., zákona č. 183/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 212/2016 Sb., zákona č. 213/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 150/2017 Sb., zákona č. 203/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 191/2018 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., zákona č. 244/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 469/2020 Sb., zákona č. 540/2020 Sb., zákona č. 323/2021 Sb. a zákona č. 330/2021 Sb., se mění takto:

1. V § 5 se na konci odstavce 2 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno h), které včetně poznámky pod čarou č. 50 zní:
„h) osoby pečující o nezletilé nezaopatřené dítě poskytující nezprostředkovanou péčovskou péči a osoby mající dítě ve svěřenectví podle § 953 občanského zákoníku, pokud toto dítě

má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁵⁰⁾, a to nejdéle po dobu 2 let od prvního dne kalendářního měsíce, za který příspěvek na úhradu potřeb dítěte poprvé náleží; podmínka nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte se považuje za splněnou po dobu, po kterou tento příspěvek nenáleží z důvodu souběhu s důchodem nebo výživným stanoveným soudem.

⁵⁰⁾ § 47f zákona č. 359/1999 Sb.“.

2. V § 16 odst. 4 písm. g) se slova „písm. a) a g)“ nahrazují slovy „písm. a), g) a h)“.
3. V § 29 odst. 5 se slova „písm. c) a d)“ nahrazují slovy „písm. c), d) a h)“ a za text „§ 102 odst. 5“ se doplňují slova „a 6“.
4. V § 34 odst. 1 slova „písm. c) a d)“ nahrazují slovy „písm. c), d) a h)“ a za text „§ 102 odst. 5“ se doplňují slova „a 6“.
5. V § 102 se doplňuje odstavec 6, který včetně poznámky pod čarou č. 51 zní:

„(6) Od 1. ledna 2022 do dne zániku pěstounské péče jsou účastny pojištění osoby pečující poskytující dítěti nezprostředkovanou pěstounskou péči, je-li těmto osobám vyplácen příspěvek při pěstounské péči podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁵¹⁾, pokud tyto osoby měly v den 31. prosince 2021 nárok na odměnu pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí^{37a)}. Doba účasti na pojištění podle věty první se považuje za náhradní dobu pojištění a za vyloučenou dobu podle § 16 odst. 4.

⁵¹⁾ § 47ja zákona č. 359/1999 Sb.“.

Čl. II Přechodná ustanovení

1. Od 1. ledna 2022 do 30. června 2022 jsou účastny důchodového pojištění osoby uvedené v § 5 odst. 2 písm. h) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Doba této účasti na důchodovém pojištění se považuje za náhradní dobu pojištění a vyloučenou dobu, a pokud péče osoby uvedené ve větě první započala před 1. červencem 2022 a pokračuje i po 30. červnu 2022, započítává se do doby 2 let uvedené v § 5 odst. 2 písm. h) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. Byl-li pojištěnci uvedenému v bodě 1 nebo v § 102 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, přiznán starobní důchod nebo invalidní důchod ode dne, který spadá do období od 1. ledna 2022 do dne předcházejícího dni nabytí účinnosti tohoto zákona, přepočte se na žádost tento důchod ode dne přiznání tohoto důchodu podle zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Podle věty první se postupuje obdobně v případě přiznání vdovského, vdoveckého a sirotčího důchodu po pojištěnci uvedeném ve větě první.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Čl. III

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 93/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 133/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 159/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 411/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 265/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 518/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 81/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 270/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 177/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 367/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 313/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 136/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 251/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 213/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 195/2017 Sb., zákona č. 203/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 92/2018 Sb., zákona č. 335/2018 Sb., zákona č. 111/2019 Sb., zákona č. 164/2019 Sb., zákona č. 228/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 255/2020 Sb., zákona č. 540/2020 Sb., zákona č. 261/2021 Sb., zákona č. 270/2021 Sb., zákona č. 323/2021 Sb. a zákona č. 330/2021 Sb., se mění takto:

1. V § 37 se za odstavec 6 vkládá nový odstavec 7, který zní:

„(7) Jde-li o osoby, které pečují o dítě v případech uvedených v § 5 odst. 2 písm. h) a v § 102 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění, vede Úřad práce České republiky v evidenci údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění. Úřad práce České republiky zasílá

České správě sociálního zabezpečení prostřednictvím ministerstva tyto údaje po uplynutí kalendářního roku. Ustanovení odstavce 5 věty druhé platí zde přiměřeně.“.

Dosavadní odstavce 7 a 8 se označují jako odstavce 8 a 9.

2. V § 54 odst. 3 písm. h) a i) se číslo „7“ nahrazuje číslem „8“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění

Čl. IV

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 2/1998 Sb., zákona č. 127/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 167/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 459/2000 Sb., zákona č. 176/2002 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 455/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 422/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 438/2004 Sb., zákona č. 123/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 350/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 47/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 117/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 245/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 340/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 57/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 137/2008 Sb., zákona č. 270/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 59/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 298/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 369/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 1/2012 Sb., zákona č. 275/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 44/2013 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 238/2013 Sb., zákona č. 60/2014 Sb., zákona č. 109/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 256/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 1/2015 Sb., zákona č. 200/2015 Sb., zákona č. 314/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 66/2017 Sb., zákona č. 150/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 200/2017 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 231/2017 Sb., zákona č. 290/2017 Sb., zákona č. 282/2018 Sb., zákona č. 45/2019 Sb., zákona č. 111/2019 Sb., zákona č. 262/2019 Sb., zákona č. 277/2019 Sb., zákona č. 165/2020 Sb., zákona č. 205/2020 Sb., zákona č. 538/2020 Sb., zákona č. 540/2020 Sb., zákona č. 569/2020 Sb., zákona č. 261/2021 Sb., zákona č. 274/2021 Sb., zákona č. 363/2021 Sb. a zákona č. 371/2021 Sb., se mění takto:

1. V § 7 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena s) a t), která včetně poznámek pod čarou č. 70 a 71 znějí:

- „s) osoby poskytující dítěti nezprostředkovanou pěstounskou péči, kterým je vyplácen příspěvek při pěstounské péči podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁷⁰⁾, pokud tyto osoby měly ke dni 31. prosince 2021 nárok na odměnu pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí,
- t) osoby pečující o nezletilé nezaopatřené dítě poskytující nezprostředkovanou pěstounskou péči a osoby mající dítě ve svěřenectví podle § 953 občanského zákoníku, pokud toto dítě má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁷¹⁾, a to nejdéle po dobu 2 let od prvního dne kalendářního měsíce, za který příspěvek na úhradu potřeb dítěte poprvé náleží; podmínka nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte se považuje za splněnou po dobu, po kterou tento příspěvek nenáleží z důvodu souběhu s důchodem nebo výživným stanoveným soudem.

⁷⁰⁾ § 47ja zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁷¹⁾ § 47f zákona č. 359/1999 Sb.“.

2. V § 7 odst. 2 se slova „a q)“ nahrazují slovy „ , q), s) a t)“.

ČÁST ČTVRTÁ

ÚČINNOST

Čl. V

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2022.

D ů v o d o v á z p r á v a

Obecná část

Návrh zákona přináší do oblasti základního důchodového pojištění rozšíření okruhu náhradních dob pojištění, a to o tzv. nezprostředkované pěstouny, popř. další osoby v obdobném postavení ve smyslu zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Návrh cílí na osoby s dětmi svěřenými do péče před 1. 1. 2022, kterým zajišťuje účast na důchodovém pojištění, stejně jako před novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí, neboť odebrání této výhody by i vzhledem ke krátké legisvakanci zákona č. 363/2021 Sb., kterým se novelizoval zákon č. 359/1999 Sb., mohlo představovat zásadní zásah do jejich práv. Návrh rovněž přináší možnost nepřispěvkové účasti na důchodovém pojištění v tzv. adaptačním dvouletém období pro osoby, které přijaly do náhradní rodinné péče (svěřenectví či pěstounské péče) dítě/děti po 31. 12. 2021, k překonání prvních často náročných období sžívání se rodiny a příchodů dětí.

Cílem je zajistit pro tyto osoby po změnách účinných od 1. 1. 2022 alespoň po přechodnou dobu tzv. nepřispěvkovou účast na důchodovém pojištění, tedy takovou, která není spojena s povinností platit pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Díky tomu se tyto osoby mohou podobně jako před 1. 1. 2022 více zaměřit na samotnou péči a nemusejí se zabývat potřebou zajistit si během péče účast na důchodovém pojištění z jiného titulu, např. výkonem výdělečné činnosti, dobrovolnou účastí podmíněnou placením pojistného nebo jiným typem náhradní doby pojištění. Získání doby účasti na důchodovém pojištění (příspěvkové či nepřispěvkové) v zákonem předepsaném rozsahu je jednou z podmínek nároku na každou z dávek důchodového pojištění, tedy na starobní, invalidní, vdovský, vdovecký nebo sirotčí důchod; splnění této podmínky se nevyžaduje jen ve výjimečných případech.

A. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované úpravy

Účast pěstounů na důchodovém pojištění je řešena v § 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“), které se v průběhu času několikrát změnilo.

Od roku 1996 byli důchodového pojištění účastni pouze pěstouni, kteří vykonávali pěstounskou péči ve zvláštních zařízeních.

Od 1. 6. 2005 (zákon č. 168/2005 Sb.) zakládal účast na důchodovém pojištění nejen výkon pěstounské péče v zařízeních podle zvláštního právního předpisu (§ 44 až 47 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí), ale tato úprava se rozšířila také na pěstouny, kterým byla za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle § 40a zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 168/2005 Sb., tj. na pěstouny, kteří měli v pěstounské péči tři nebo více dětí, nebo alespoň jedno dítě s těžkým zdravotním postižením.

Další významná změna nastala od 1. 1. 2013, kdy nabyt účinnosti zákon č. 401/2012 Sb., který okruh důchodově pojištěných pěstounů podstatně rozšířil. Od tohoto data byly důchodového pojištění účastny osoby pečující o dítě a osoby vedené v evidenci osob, které

mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, je-li těmto osobám vyplácena odměna pěstouna [§ 4a písm. b) a c) a § 47i zákona č. 359/1999 Sb.].

Současný stav

Prozatím poslední změna nastala s účinností od 1. 1. 2022 (zákon č. 363/2021 Sb.), kdy se změnil zákon č. 359/1999 Sb. v tom směru, že osobám vykonávajícím tzv. nezprostředkovanou pěstounskou péči přestává náležet odměna pěstouna, ale poskytuje se jim nová dávka – příspěvek při pěstounské péči (§ 47ja zákona č. 359/1999 Sb.). ZDP se však od 1. 1. 2022 nezměnil, což znamená, že účast pěstounů na důchodovém pojištění zůstává i nadále vázána pouze na pobírání odměny pěstouna. Od roku 2022 se tedy účast týká pouze těch osob, které vykonávají tzv. zprostředkovanou pěstounskou péči. **Tzv. nezprostředkovaní pěstouni se od 1. 1. 2022 do okruhu osob pojištěných z titulu pobírání odměny pěstouna nezahrnují.**

Odměna pěstouna, která za výkon pěstounské péče ve výše uvedených případech náležela (náleží), byla i bude ve všech výše uvedených obdobích posuzována pro účely právních předpisů upravujících důchodové pojištění jako příjem z výdělečné činnosti. Z odměny bylo (je) odváděno pojistné na sociální zabezpečení (jde tedy o tzv. **příspěvkovou účast** na důchodovém pojištění) a výše této odměny se v každém jednotlivém kalendářním roce použije jako příjem (tzv. vyměřovací základ) osoby při výpočtu jejího budoucího důchodu.

Ostatní péče (tj. pěstounská péče, při které nenáleží odměna pěstouna) se posuzovala a posuzuje obdobně jako péče o vlastní děti; dítětem se pro účely ZDP rozumí dítě vlastní nebo osvojené, a též dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu, orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo dřívějšího příslušného orgánu. Péče o dítě se považuje za náhradní dobu pojištění pouze v zákonem definovaném období. Náhradní dobou pojištění se rozumí tzv. **nepříspěvková účast** na důchodovém pojištění, tj. solidární účast, která není podmíněna placením pojistného na sociální zabezpečení. Pro účely stanovení výdělkového průměru pojištěnce se tato doba považuje za dobu vyloučenou, což znamená, že se o ni zkracuje délka rozhodného období, z něhož se zjišťují příjmy pojištěnce; to má za následek, že výdělkový průměr není rozměňován nulovými příjmy (vyměřovacími základy) dosahovanými v tomto období.

U zdravých dětí je možno jako náhradní dobu pojištění (resp. vyloučenou dobu) podle dosavadní úpravy hodnotit dobu péče nejdéle do 4 let jejich věku.

Jedná-li se však o děti dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči nebo později o děti mladší 10 let věku závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I nebo o děti jakéhokoliv věku závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II až IV, platí, že za náhradní dobu pojištění se tato péče považuje po celou dobu jejího trvání. Náhradní doba může pokračovat i poté, co samotná pěstounská péče zanikne z důvodu nabytí zletilosti dítěte. Osoba, o kterou je pečováno, musí vést s osobou pečující společnou domácnost (tedy obě osoby spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby) nebo být ve vztahu k ní osobou blízkou (tedy např. příbuzným v řadě přímé – § 24 odst. 1 ZDP), nebo musí mít pečující osoba právní postavení asistenta sociální péče (§ 83 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb.). Další podmínkou hodnocení péče o závislou osobu je, že ohledně této doby bylo vydáno rozhodnutí o době a rozsahu péče; toto rozhodnutí vydává místně příslušná okresní (v Praze Pražská, v Brně Městská) správa sociálního zabezpečení a návrh na jeho vydání se podává po ukončení péče.

Stav po nabytí účinnosti předkládaného zákona

Jak je výše uvedeno, důvodem navrhované úpravy má být primárně kompenzace změny podmínek pro výkon pěstounské péče z důvodu novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, účinné od 1. 1. 2022. Návrh rovněž přináší možnost nepříspěvkové účasti na důchodovém pojištění v tzv. adaptačním období pro osoby, které přijaly do náhradní rodinné péče (svěřenectví či pěstounské péče) dítě/děti, k překonání prvních často náročných období sžívání se rodiny a příchozích dětí.

Poživatelé příspěvku při pěstounské péči

Opatření směřuje **především na tzv. nezprostředkované pěstouny, kteří převzali dítě do péče před 1. 1. 2022** (tj. přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 363/2021 Sb.) a tuto svoji volbu vykonávat činnost pěstouna učinili s tím, že podle předchozí úpravy měli nárok na odměnu pěstouna, ze které bylo hrazeno pojištění na zdravotní a sociální pojištění a očekávali tak, že nebudou muset pro účast na pojištění vykonávat výdělečnou činnost. Opatření dále směřuje na nezprostředkované pěstouny, kterým bylo dítě svěřeno do péče před 1. 1. 2013, kdy sice nemohli s výhodou sociálního a zdravotního pojištění počítat (předchozí úprava zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, takovou výhodu nenabízela), avšak následně od 1. 1. 2013 tyto výhody čerpat začali a dlouhodobě tomu přizpůsobili svůj životní styl a svoje sociální poměry (výhody pro ně platily až do konce roku 2021, tj. 9 roků).

Ode dne 1. 1. 2022 se proto bude považovat za náhradní dobu pojištění a za vyloučenou dobu doba, za kterou náleží příspěvek při pěstounské péči podle zvláštního právního předpisu z důvodu osobní péče o dítě svěřené do pěstounské péče (ve smyslu § 47a odst. 1 ve spojení s § 2a písm. c) zákona č. 359/1999 Sb.). Podmínkou je, že osobě pečující náležena ke dni 31. 12. 2021 z titulu péče o toto dítě odměna pěstouna podle uvedeného zákona.

Cílem je zajistit těmto osobám v oblasti důchodového pojištění obdobné postavení, jaké měly před 1. 1. 2022, a to po celou dobu, po kterou budou o příslušné dítě pečovat, nejpozději však do zániku pěstounské péče vůči tomuto dítěti, tedy nejpozději do jeho zletilosti. Záměrem tedy je přijmout opatření, které je sice přechodné povahy, avšak jeho účinky se budou projevovat po poměrně dlouhou dobu (např. 15 a více let), prakticky do dne nabytí zletilosti dítěte svěřeného v jakémkoliv věku do pěstounské péče před 1. 1. 2022.

Opatření v takto širokém rozsahu se nebude vztahovat na nezprostředkované pěstouny, jimž bylo dítě pravomocně svěřeno do péče po 31. 12. 2021, neboť tito pěstounství přijali již za účinnosti a s vědomím nové, pro ně z hlediska účasti na pojištění méně výhodné úpravy. S ohledem na smysl úpravy bude ze skupiny beneficentů vyloučena skupina cca 10 % nezprostředkovaných pěstounů – prarodičů, kteří za účinnosti dosavadní úpravy nedosáhli na odměnu pěstouna, tj. nesplnili podmínku zvláštního zřetele, a tudíž nemohli ani před 1. 1. 2022 legitimně očekávat účast na důchodovém pojištění z titulu pěstounské péče. Pro tyto osoby navrhovaná úprava zavádí jiný typ dočasné ochrany (viz níže).

Vzhledem k důvodům navrženého opatření se jeho účinky stanoví retroaktivně, tedy tak, aby bylo možno náhradní dobou a vyloučenou dobou pokrýt i období od data účinnosti zákona č. 363/2021 Sb. (tedy 1. 1. 2022) do dne předcházejícího dni účinnosti nové úpravy (navrhováno je datum 1. 7. 2022). Pro dotčené osoby, jimž byl v tomto mezidobí přiznán přímý důchod (starobní

nebo invalidní), a pro osoby, jimž by po dotčených osobách přiznán důchod pozůstalostní, se zavádí možnost přepočtu této dávky.

Osoby pečující o dítě s nárokem na příspěvek na úhradu potřeb dítěte

V návaznosti na výše popsané řešení se jeví vhodné zavést obdobné „ochranné opatření“ v podobě náhradní doby pojištění po přechodnou dobu také pro nezprostředkované pěstouny a osoby mající dítě svěřeno do péče jiné osoby podle § 953 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (tzv. svěřenectví), u nichž došlo/dojde k převzetí dítěte do péče po 31. 12. 2021, resp. mají-li nebo jim vznikne nárok na **příspěvek na úhradu potřeb dítěte** podle zákona č. 359/1999 Sb. po 31. 12. 2021. V tomto případě se tedy navrhuje vázat náhradní dobu pojištění nikoliv na dávku poskytovanou pěstounovi, ale na dávku náležející dítěti (příspěvek na úhradu potřeb dítěte), přičemž tato dávka je vyplácena osobě pečující nebo osobě, která má dítě ve svěřenectví, jakožto příjemci této dávky. Výhoda náhradní doby pojištění se tedy po 31. 12. 2021 bude týkat nejen institutu nezprostředkovaných pěstounů, ale také svěřenectví. Toto řešení se jeví do budoucna více systémové s ohledem na blízkost obou institutů a podobný okruh pečujících osob (v naprosté většině zajišťují péči prarodiče).

Osobní péče o dítě, kterému náleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte, se však nebude považovat za náhradní dobu pojištění po celé období jejího trvání, ale nejdéle v rozsahu 2 let od prvního dne v měsíci, za který prvně vznikl nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Jedná se o tzv. **adaptační období** (nebo též „adaptační bonus“), během kterého se pečující osoba přizpůsobuje nové situaci a nastavuje si postupně mechanismy vzájemného fungování mezi ní, její rodinou a svěřeným dítětem. Proto na ní nemá být vyžadováno, aby vykonávala výdělečnou činnost, ale je namístě poskytnout jí dočasně výhodu náhradní doby pojištění.

S ohledem na obecné principy důchodového pojištění je třeba respektovat i v těchto případech pravidlo, podle něhož tutéž dobu péče o dítě nelze započítat současně více osobám; pečovalo-li o dítě současně více osob, započte se tato péče jako náhradní doba pojištění té osobě, která pečovala v největším rozsahu. Posouzení této skutečnosti bude v konkrétních případech spočívat na Úřadu práce ČR, který vyplácí příspěvek na úhradu potřeb dítěte.

Vzhledem k důvodům navrženého opatření se i v tomto případě stanoví jeho účinky retroaktivně, tedy tak, aby bylo možno náhradní dobou a vyloučenou dobou pokrýt i období od data účinnosti zákona č. 363/2021 Sb. (tedy 1. 1. 2022) do dne předcházejícího dni účinnosti nové úpravy (tj. 1. 7. 2022). Pro dotčené osoby, jimž byl v tomto mezidobí přiznán přímý důchod, a pro osoby, jimž byl po dotčených osobách přiznán důchod pozůstalostní, se i zde zavádí možnost přepočtu této dávky.

Změny v oblasti veřejného zdravotního pojištění

S ohledem na výše uvedené důvody, se v oblasti veřejného zdravotního pojištění navrhuje, aby osoby, na něž se vztahují změny v oblasti důchodového pojištění (tedy především tzv. nezprostředkovaní pěstouni), byly nově zařazeny do kategorie osob, za něž je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát.

Podle dostupných údajů pečuje aktuálně jako nezprostředkovaný pěstoun s nárokem na příspěvek při pěstounské péči cca 10 tis. osob. Z těchto osob je zhruba 55 % ve starobním či invalidním důchodu. Dále lze kvalifikovaně odhadnout, že za cca 3 500 osob „spadne“ pod ostatní kategorie státních pojištěnců (příjemci rodičovského příspěvku, osoby řádně celodenně pečující o dítě mladší 7 let nebo min. 2 děti do 15 let věku, osoby pobírající příspěvek

na péči, resp. pečující o osobu, která je příjemcem PnP, osoby v evidenci Úřadu práce pro zprostředkování zaměstnání atd.). Kolik z celkového počtu nezprostředkovaných pěstounů jsou (zároveň) zaměstnanci, nelze odhadnout, resp. tyto údaje nemám k dispozici.

Pokud jde o osoby, které by v budoucnu využívaly „adaptační bonus“ – ročně se stane osobami pečujícími (pěstouny, poručníky) a osobami, které mají svěřené dítě do péče podle § 953 OZ (svěřenectví) cca 2 000 osob. Opět u řady z nich se uplatní jiný titul, ze kterého jsou státní pojištěnci – viz výše, eventuálně mohou být i zaměstnanci a své zaměstnání po přijetí dítěte do péče neopustí (nebo si např. jen sníží úvazek apod).

Předávání relevantních údajů České správě sociálního zabezpečení

Z důvodu proveditelnosti nového opatření je třeba stanovit plátcí příslušných dávek pěstounské péče povinnost vyhotovovat doklady obsahující informace o období, které má být zhodnoceno jako náhradní doba pojištění, a tyto doklady hromadně každoročně odesílat budoucímu plátcí důchodu (tedy ČSSZ) k založení do jeho evidence. Navrhuje se zavést mechanismus inspirovaný úpravou uvedenou v § 37 odst. 6 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (údaje o vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání).

Plátce důchodu bude v rámci výkonu své rozhodovací praxe vycházet výlučně z obsahu dokladů, které mu zašle Úřad práce ČR. Na něm tedy bude spočívat plná odpovědnost za správné posouzení toho, zda u konkrétního poživatele příspěvku při pěstounské péči nebo příjemce příspěvku na úhradu potřeb dítěte jsou podmínky pro hodnocení náhradní doby pojištění splněny či nikoliv. Není v kapacitních možnostech plátce důchodu, aby správnost těchto dokladů dále přezkoumával. Úřad práce ČR nesmí vyhotovit a odeslat potvrzení u osob, které podmínky uvedené v předpisech o důchodovém pojištění nesplňují.

B. Zhodnocení souladu s ústavním pořádkem České republiky

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, především s ohledem na čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ústavně zaručující právo na přiměřené hmotné zabezpečení a na čl. 1 a čl. 3 Listiny základních práv a svobod garantující rovnost obecně i rovnost v základních právech zaručených ústavním pořádkem.

Z hlediska ústavnosti může vzniknout pochybnost vzhledem ke skutečnosti, že navržená opatření (resp. zejména první z nich) zakládají zřetelně nerovné postavení nezprostředkovaných pěstounů a biologických rodičů či osvojitelů. U biologických rodičů či osvojitelů pečujících o děti starší 4 let věku bude pro účast na důchodovém pojištění i nadále vyžadován výkon výdělečné činnosti (popř. některá z dosavadních náhradních dob pojištění, např. vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce), zatímco u nezprostředkovaných pěstounů (což jsou ve všech případech rodinní příslušníci dětí, o které je pečováno) postačí k získání účasti na pojištění a pozdějších nároků z ní vyplývajících samotná pěstounská péče. Do konce roku 2021 přitom nerovnost mezi nezprostředkovanými pěstouny a rodiči v důchodové oblasti nevznikala, neboť pěstounům náležela odměna pěstouna a bylo za ně Úřadem práce do systému odváděno pojistné na sociální i zdravotní pojištění.

Navržená úprava se tak může jevit jako **potenciálně rozporná s principem tzv. neakcesorické rovnosti** ve smyslu judikatury Ústavního soudu ČR, kdy se sleduje zájem na tom, aby „*právní rozlišování mezi subjekty v přístupu k určitým právům nebylo projevem*

libovůle“ (nálezn Ústavního soudu ze dne 28. 03. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 42/03). Požadavku na rovnost má odpovídat povinnost státu zdržet se svévolného odlišného zacházení a takto vymezeným principem rovnosti a zákazu diskriminace má být každá právní úprava poměřována. Zákodárce má dle Ústavního soudu určitý prostor k úvaze, zda takové preferenční zacházení zakotví, avšak musí přitom dbát o to, aby zvýhodňující přístup byl založen na objektivních a rozumných důvodech (legitimní cíl zákodárce) a aby mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení (právní výhody) existoval vztah přiměřenosti.

Předkladatel má nicméně za to, že pro zavedení výše popsaného rozdílného zacházení existují dostatečně závažné a společensky obhajitelné důvody. Za takový důvod lze považovat výše zmíněnou skutečnost, že zákon č. 363/2021 Sb. výrazným a sociálně necitlivým způsobem **zasáhl do legitimního očekávání** tzv. nezprostředkovaných pěstounů (jimž bylo dítě svěřeno do péče před 1. 1. 2022), proto je třeba dodatečně zjednat nápravu, přičemž jako vhodný nástroj pro tento účel se jeví zavedení specifické formy kontinuity předchozí právní úpravy.

Pokud jde o legitimitu důvodů pro zavedení tzv. **adaptačního bonusu**, lze poukázat na fakt, že prarodiče (kterých se dané opatření nejčastěji týká), nejsou ve zcela srovnatelné situaci s biologickými rodiči. Dítě svěřené do náhradní rodinné péče má často traumata, problémy se vzděláváním, je nutná zvýšená péče psychologická, doučování atd. Pro prarodiče, který má podstatně vyšší věk než biologický rodič dítěte, může být zejména v počátečním období obtížné zkoordinovat tyto výchovné činnosti se zaměstnáním a zároveň může jít o dítě starší, kdy není možné čerpat mateřskou či rodičovskou dovolenou (např. dítě se do péče prarodičů dostane ve věku 8 let). Proto se jeví jako sociálně spravedlivé zavést napříště dvouleté „adaptační“ období, které lze považovat za dostatečně dlouhé na to, aby se pečující osoba stihla nové situaci přizpůsobit a současně podniknout aktivní kroky k zajištění účasti na důchodovém pojištění po skončení adaptačního období, tedy nalézt si vhodné zaměstnání nebo si zajistit jinou formu účasti. Po uplynutí adaptačního období se tedy postavení osoby pečující o dítě svěřené do nezprostředkované pěstounské či obdobné péče z hlediska účasti na důchodovém pojištění vyrovná s postavením osoby pečující o vlastní či osvojené dítě/děti.

C. Zhodnocení slučitelnosti s předpisy Evropské unie a judikaturou soudních orgánů Evropské unie

Návrh není v rozporu s právními předpisy Evropské unie, zejména pak s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcím předpisem k tomuto nařízení, tj. nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09, a se směrnicí Rady EHS 79/7 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v otázkách sociálního zabezpečení.

Postavení českých občanů a občanů jiných členských států EU je rovnoprávné.

D. Zhodnocení souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Česká republika je v oblasti důchodového pojištění vázána dvoustrannými a mnohostrannými úmluvami. Mezi mnohostranné úmluvy patří Úmluva MOP č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení, Úmluva MOP č. 128 o invalidních, starobních a pozůstalostních dávkách a Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Navrhovaná opatření nejsou s dvoustrannými a mnohostrannými úmluvami, které Česká republika ratifikovala, v rozporu a tyto úmluvy plně respektují.

E. Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Dopad na státní rozpočet

Dopad do státního rozpočtu bude ovlivněn zejména počtem osob, které realizují nezprostředkovanou pěstounskou péči a nejsou od 1. ledna 2022 důchodově pojištěni a díky zahrnutí doby této péče jako náhradní doby pojištění budou důchodově pojištěny.

Podle dostupných údajů pečuje aktuálně jako nezprostředkovaný pěstoun cca 10 tis. osob. Z těchto osob je zhruba 55 % ve starobním či invalidním důchodu, tj. jde o osoby, kterým již nově zaváděná náhradní doba pojištění nemůže ovlivnit výši pobíraného důchodu.

Zbylí pěstouni, kteří nejsou důchodci, mohou být důchodově pojištěni již v současné době z jiného titulu, především z titulu výdělečné činnosti, popř. že dítě v pěstounské péči či jiné dítě v péči je mladší 4 let nebo jde o dítě závislé na pomoci jiné fyzické osoby. Výdělečná činnost je v tomto případě hlavním důvodem existence důchodového pojištění. Lze odhadnout, že výdělečně činných jsou téměř $\frac{3}{4}$ těchto osob.

Zároveň platí, že cca 2 000 osob se ročně nově stane nezprostředkovanými pěstouny, přičemž stejný počet pěstounskou péči ukončí, neboť celkový počet těchto pěstounů je v zásadě stabilní.

Odlišný postup u pěstounů, kteří započali péči před 1. lednem 2022 má vliv na potenciální rozsah využití této náhradní doby pojištění a tím i na dodatečné výdaje na důchody, kdy u nových pěstounů bude tento rozsah systematicky menší.

Na základě výše uvedeného lze odhadnout, že zavedení náhradní doby pojištění u těchto pěstounů, povede ve střednědobém horizontu ke zvýšení výdajů na důchody v rozsahu mezi 20 a 30 mil. Kč ročně (s tím, že v prvních letech budou tyto výdaje významně nižší) a v dlouhodobém horizontu by potom měly být do 10 mil. Kč ročně.

Žádné dodatečné administrativní náklady se nepředpokládají.

V souvislosti se zařazením části nezprostředkovaných pěstounů mezi státní pojištěnce v systému veřejného zdravotního pojištění dojde ke zvýšení výdajů státního rozpočtu v odhadované částce 1 567 000 Kč měsíčně. Tento výpočet platí pro období od 1. července 2022, kdy by mělo dojít k redukci stávající výše platby za státní pojištěnce (za osobou a měsíc) z 1 967 Kč na 1 567 Kč. Výpočet vychází z odhadovaného počtu nových státních pojištěnců výhradně z titulu nezprostředkovaného pěstounství (1 000 osob), přičemž pro rok 2022 by náklady činily 9 402 000 Kč. V příštím roce pak úhrnná výše nákladů bude záviset na konečném rozhodnutí o platbě za skupinu státních pojištěnců, přičemž lze očekávat, že bude vyšší než v letošním roce.

Návrh si nevyžádá zvýšenou potřebu pracovních sil a nárůst výdajů na platy.

Dopad na ostatní veřejné rozpočty

Na ostatní veřejné rozpočty nemá návrh zákona žádný vliv.

F. Sociální dopady a dopady na rodiny a specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

U osob, které by byly pojištěny pouze z titulu nově zavedené náhradní doby pojištění (tj. nejsou výdělečně činné, poživatelé starobního důchodu atp.), by každý rok této pěstounské péče přinesl zvýšení důchodu o cca 320 Kč. Při dvouleté adaptační době to představuje zhruba 640 Kč.

G. Zhodnocení dopadů ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Současná právní úprava obsažená v zákoně o důchodovém pojištění pouze v jediném případě princip rovnosti mužů a žen nerespektuje beze zbytku, a to v tom smyslu, že nárok na hodnocení výchovy pro důchodové účely zakládá pouze pro některé ženy, kterým se snižuje hranice důchodového věku. I tento jediný rozdíl je však pouze dočasný. Neobsahuje v tomto ohledu žádnou výjimku pro muže, kteří z různých objektivních či subjektivních důvodů zajišťovali výchovu dětí buď zcela sami, anebo ve větším rozsahu než ženy.

Návrh na zavedení nové náhradní doby pojištění pro tzv. nezprostředkované pěstouny a osoby v obdobném postavení je naopak konstruován jako genderově neutrální, neboť přináší možnost využití této výhody jak pro ženy, tak pro muže. Nárok na hodnocení náhradní doby pojištění je vázán na pobírání příslušné dávky pěstounské péče podle zákona č. 359/1999 Sb., tedy příspěvku při pěstounské péči nebo příspěvku na úhradu potřeb dítěte. Návrh neobsahuje žádné ustanovení, které by přímo či zprostředkovaně přinášelo jakékoliv zvýhodnění výlučně v závislosti na příslušnosti ke konkrétnímu pohlaví.

H. Zhodnocení dopadů na podnikatelské prostředí České republiky

Návrh zákona nemá dopad na podnikatelské prostředí, nepočítá se se zaváděním nových povinností pro zaměstnavatele ani pojištěnce.

I. Zhodnocení dopadů na životní prostředí

Návrh zákona nemá dopad na životní prostředí.

J. Zhodnocení dopadů ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Návrh zákona se dílčím způsobem dotýká ochrany soukromí a zpracování osobních údajů. Zakládá novou povinnost Úřadu práce ČR vést v evidenci údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění, tj. údaje o dobách poskytování nezprostředkované pěstounské péče, které se budou nově považovat za náhradní doby pojištění. Tyto údaje bude v přiměřené lhůtě po uplynutí kalendářního roku zasílat České správě sociálního zabezpečení prostřednictvím MPSV. ČSSZ bude tyto údaje evidovat ve svých registrech, a to obdobně jako údaje o dalších skutečnostech potřebných pro účely budoucího rozhodování o dávkách důchodového pojištění. Proces předávání údajů bude obdobný tomu, které se aplikuje již v současnosti při předávání údajů podle § 37 odst. 6 zákona č. 582/1991 Sb. (tj. vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání). V souvislosti s realizací návrhu nebylo identifikováno riziko neoprávněného přístupu k osobním údajům nebo jejich zneužití.

K. Zhodnocení korupčních rizik

Návrh zákona nepřináší žádná korupční rizika.

L. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Návrh zákona nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu.

M. Způsob projednání návrhu zákona

V souladu se zákonem č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, je navrhováno, aby byl návrh zákona Poslaneckou sněmovnou projednán a schválen již v prvním čtení, a to s ohledem na výše uvedené skutečnosti, zejména na časovou naléhavost.

Zvláštní část

K části první (Změna zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění)

K čl. I

K bodu 1

Navrhuje se zahrnout do okruhu osob účastných důchodového pojištění též nezprostředkované pěstouny a osoby, kterým bylo dítě svěřeno do péče jiné osoby podle § 953 občanského zákoníku (tzv. svěřenectví), a to v návaznosti na úpravy, které nastaly v pěstounské péči od 1. ledna 2022 na základě změn zákona o sociálně-právní ochraně dětí, které přinesl zákon č. 363/2021 Sb. Od 1. ledna 2022 se rozlišuje zprostředkovaná a nezprostředkovaná pěstounská péče, přičemž odměna pěstouna, která má charakter příjmu ze závislé činnosti, z níž se odvádí pojistné na důchodové pojištění, náleží jen v případě zprostředkované pěstounské péče. To znamená, že pěstouni, kteří pobírají tuto odměnu pěstouna, jsou nadále účastni důchodového pojištění podle § 5 odst. 1 písm. k) zákona o důchodovém pojištění a tato doba účasti na důchodovém pojištění se považuje za dobu důchodového pojištění. Osoby poskytující dítěti nezprostředkovanou pěstounskou péči nárok na odměnu pěstouna nemají a mají nárok na jinou dávku pěstounské péče, a to příspěvek při pěstounské péči. Tento příspěvek je nižší než odměna pěstouna a nemá charakter příjmu ze závislé činnosti, což znamená, že se z tohoto příspěvku neodvádí pojistné na důchodové pojištění; důsledkem je i to, že tito tzv. nezprostředkovaní pěstouni již nejsou od 1. ledna 2022 účastni důchodového pojištění.

Vzhledem k charakteru a obsahu nezprostředkované pěstounské péče je účelné zahrnout do okruhu osob účastných důchodového pojištění na základě § 5 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, tj. na základě činností, z nichž se neodvádí pojistné na důchodové pojištění a které, pak mají charakter náhradní doby pojištění podle § 12 zákona o důchodovém pojištění, též osoby poskytující nezprostředkovanou pěstounskou péči v určitém období po převzetí dítěte do péče, a to v období prvních dvou let od převzetí dítěte do péče. Jedná se o tzv. adaptační období, během kterého se pečující osoba přizpůsobuje nové situaci a nastavuje si postupně mechanismy vzájemného fungování mezi ní, její rodinou a svěřeným dítětem. Proto by na ní nemělo být vyžadováno, aby v tomto počátečním období péče o převzaté dítě vykonávala výdělečnou činnost. Je možno přitom vzít v úvahu, že prarodiče dětí, kterých se dané opatření nejčastěji týká, nebo jiných příbuzných nejsou ve zcela srovnatelné situaci s biologickými rodiči. Dítě svěřené do náhradní rodinné péče má např. často traumata, problémy se vzděláváním, je nutná zvýšená péče psychologická, doučování atd. Pro prarodiče, který má podstatně vyšší věk než biologický rodič dítěte, může být zejména v počátečním období obtížné zkoordinovat tyto výchovné činnosti se zaměstnáním a zároveň může jít o dítě starší, kdy není možné čerpat mateřskou či rodičovskou dovolenou (např. dítě se do péče prarodičů dostane ve věku 8 let). Podrobněji k uvedenému rovněž obecná část důvodové zprávy v části popisující současnou právní úpravu a problémy, které zní vycházejí.

Dvouleté „adaptační“ období lze považovat za dostatečně dlouhé na to, aby se pečující osoba stihla nové situaci přizpůsobit a současně podniknout aktivní kroky k zajištění účasti na důchodovém pojištění po skončení adaptačního období, tedy nalézt si vhodné zaměstnání nebo si zajistit jinou formu účasti na důchodovém pojištění.

Doba 2 let, po kterou se zakládá účast na důchodovém pojištění, je vázána na osobní péči o dítě, které bylo svěřeno do péče. Toto období se sleduje vždy u každého případu svěřeni

určitého dítěte do péče samostatně, tj. jsou možné případy, kdy budou svěřeny do péče téže osoby děti postupně a kdy tedy bude lhůta 2 let plynout samostatně při každém svěření daného dítěte do péče. V případě překrývání se náhradních dob nebo náhradní doby a doby pojištění z titulu výdělečné činnosti se uplatní principy překrývání se dob podle § 14 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, tj. započte se jen ta doba, jejíž zápočet je pro pojištěnce výhodnější. Uplatní se dále pravidlo podle § 14 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, podle něhož tutéž dobu péče o dítě nelze započítat současně více osobám, což se může stát při svěření do péče manželů; pečovali-li o dítě současně více osob, započte se tato péče jako náhradní doba pojištění té osobě, která pečovala v největším rozsahu.

Podmínkou pro to, aby se uvedená doba péče o dítě hodnotila jako doba účasti na důchodovém pojištění a jako náhradní doba je, že svěřené nezletilé nezaopatřené dítě má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle § 47f zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Protože však tento příspěvek nenáleží, pokud dítě je poživitelem důchodu nebo má nárok na výživné a tato plnění jsou vyšší než příspěvek, stanoví se, že v těchto případech se podmínka nároku na příspěvek považuje za splněnou.

K bodu 2

Nová náhradní doba pojištění ve smyslu bodu 1 bude považována, tak jako ostatní doby uvedené v § 5 odst. 2, za vyloučenou dobu pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu, aby měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období nebyl rozmělněn adaptačním obdobím, kdy nemusí být vykonávána výdělečná činnost.

K bodu 3

Péče jako taková se v důchodovém pojištění vždy hodnotí ze 100 % pro nárok na starobní důchod i pro jeho výši. Z tohoto důvodu se navrhuje upravit i § 29 odst. 5 ZDP.

K bodu 4

Péče jako taková se v důchodovém pojištění vždy hodnotí ze 100 % pro nárok na starobní důchod i pro jeho výši. Z tohoto důvodu se navrhuje upravit i § 34 odst. 1 ZDP.

K bodu 5

Opatření směřuje na pěstouny, kteří se stali od 1. ledna 2022 tzv. nezprostředkovanými pěstouny bez nároku na odměnu pěstouna, přičemž převzali dítě do péče před 1. lednem 2022, tedy přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 363/2021 Sb., kdy platila jiná pravidla pro účast pěstounů na důchodovém pojištění. Svoji volbu vykonávat činnost pěstouna učinili s tím, že mají nárok na odměnu pěstouna, ze které je hrazeno pojistné na zdravotní a sociální pojištění, a očekávali tak, že nebudou muset pro účast na pojištění vykonávat výdělečnou činnost. Opatření dále směřuje i na ty pěstouny, kterým bylo dítě svěřeno do péče před rokem 2013, kdy sice nemohli s výhodou sociálního a zdravotního pojištění počítat (předchozí úprava zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, takovou výhodu nenabízela), avšak následně od 1. ledna 2013 tyto výhody čerpat začali a dlouhodobě tomu již přizpůsobili svůj životní styl a svoje sociální poměry (tyto výhody pro ně platily až do konce roku 2021, tj. 9 roků).

Cílem je zachovat těmto osobám v oblasti důchodového pojištění stejné postavení, jaké měly před 1. lednem 2022 (tedy náhradní dobu pojištění a vyloučenou dobu), a to po celou dobu, po kterou budou o příslušné dítě pečovat, nejpozději však do zániku pěstounské péče vůči tomuto dítěti, tedy nejpozději do jeho zletilosti. Záměrem je přijmout opatření, které má přechodnou povahu, avšak jeho účinky se mohou projevovat po poměrně dlouhou dobu (např. 15 a více let), prakticky do dne nabytí zletilosti dítěte svěřeného v jakémkoliv věku do pěstounské péče před 1. lednem 2022.

Opatření se nebude vztahovat na nezprostředkované pěstouny, jimž bylo dítě pravomocně svěřeno do péče až po 31. prosinci 2021, neboť tyto pěstouni přijali pěstounství již za účinnosti nové úpravy a s vědomím nové, pro ně z hlediska účasti na pojištění méně výhodné úpravy. S ohledem na smysl úpravy se navrhovaná úprava nebude týkat také těch pěstounů, zpravidla prarodičů (cca 10 % z celkového počtu pěstounů), kteří za účinnosti předchozí právní úpravy neměli nárok na odměnu pěstouna, tj. nesplnili podmínku zvláštního zřetele, a tudíž nemohli ani za účinnosti předchozí právní úpravy legitimně očekávat účast na důchodovém pojištění z titulu pěstounské péče. Pro tyto osoby bude zaveden jiný typ dočasné ochrany ve smyslu bodu 1.

Vzhledem k důvodům navrženého opatření se jeho účinky stanoví retroaktivně, tedy tak, aby bylo možno náhradní dobou a vyloučenou dobou pokrýt období od data účinnosti zákona č. 363/2021 Sb. (tedy 1. ledna 2022) do dne předcházejícího dni účinnosti navrhované úpravy. Pro dotčené osoby, jimž byl v tomto mezidobí přiznán přímý důchod, a pro osoby, jimž by po dotčených osobách přiznán důchod pozůstalostní, se zavádí možnost přepočtu této dávky.

K čl. II

K bodu 1

Vzhledem k důvodům navrženého opatření podle čl. I bodu 1 se stanoví jeho účinky retroaktivně, tedy tak, aby bylo možno náhradní dobou a vyloučenou dobou pokrýt i období od data účinnosti zákona č. 363/2021 Sb. (tedy 1. ledna 2022) do dne předcházejícího dni účinnosti navrhované úpravy, aby v účasti na důchodovém pojištění nebyla mezera. Pokud přede dnem navrhované úpravy došlo ke svěřením dítěte do péče a tato péče trvá kontinuálně (popř. i s přetržkou) i ode dne účinnosti navrhované úpravy, běží lhůta 2 let ode dne svěřením dítěte do péče.

K bodu 2

Pro dotčené osoby, jimž byl v mezidobí od 1. ledna 2022 do dne nabytí navrhovaného zákona přiznán přímý důchod, a pro osoby, jimž byl po dotčených osobách přiznán důchod pozůstalostní, se zavádí možnost přepočtu těchto dávek se zřetelem na novou právní úpravu zakládající zpětně v tomto období účast na důchodovém pojištění. Přepočet důchodu se provede z technických důvodů na žádost důchodce.

K části druhé (Změna zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení)

K čl. III

K bodu 1

K zajištění proveditelnosti nového opatření podle čl. I je třeba stanovit plátcí příspěvku, tj. Úřadu práce ČR, povinnost vyhotovovat doklady obsahující informace o období, které má být zhodnoceno jako náhradní doba pojištění, a tyto doklady hromadně prostřednictvím MPSV každoročně odesílat budoucímu plátcí důchodu, tedy ČSSZ, k založení do jeho evidence. Navrhuje se zavést mechanismus obdobný úpravě obsažené v § 37 odst. 6 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (v tomto ustanovení se jedná o údaje o vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání).

K bodu 2

Jedná se o legislativně-technickou úpravu reagující na přeznačení odstavců v § 37 podle bodu 1, aby v § 54 byl věcně správný odkaz.

K části třetí (Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění)

K čl. IV

K bodům 1 a 2

S ohledem na návrh, aby osoby, na něž se vztahují změny v oblasti důchodového pojištění (tedy především tzv. nezprostředkovaní pěstouni), byly nově zařazeny do kategorie osob, za něž je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát, se doplňují ustanovení § 7 odst. 1 a 2 zákona o veřejném zdravotním pojištění.

K části čtvrté (Účinnost)

K čl. V

Účinnost se navrhuje tak, aby byla vzhledem k legislativnímu procesu co nejmenší prodleva mezi dnem nabytí účinnosti navrhovaného zákona a 1. lednem 2022, kdy nastaly změny na základě zákona č. 363/2021 Sb.

V Praze dne 1. června 2022

Předseda vlády:
prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M., v.r.

Místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí:
Ing. Marian Jurečka v.r.

Platná znění částí zákonů s vyznačením navrhovaných změn:

Platné znění zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, s vyznačením navrhovaných změn

ČÁST DRUHÁ ÚČAST NA POJIŠTĚNÍ

HLAVA PRVNÍ OKRUH POJIŠTĚNÝCH OSOB

§ 5

(1) Pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastni

- a) zaměstnanci v pracovním poměru,
- b) příslušníci Policie České republiky, Vězeňské služby České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Celní správy České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky⁵⁾, vojáci z povolání^{5a)}, vojáci v záloze ve výkonu vojenské činné služby⁴⁶⁾ a státní zaměstnanci podle zákona o státní službě^{5b)},
- c) členové družstva, jestliže mimo pracovní právní vztah vykonávají pro družstvo práci,
- d) osoby, které jsou podle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby zřízené zvláštním zákonem, popřípadě do funkce zástupce tohoto vedoucího nebo statutárního orgánu, pokud je tímto vedoucím nebo statutárním orgánem pouze jediná osoba a jmenováním nebo volbou těmto osobám nevznikl pracovní nebo služební poměr, a osoby, které podle zvláštního zákona vykonávají veřejnou funkci mimo pracovní nebo služební poměr, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ve stanoveném rozsahu zákoník práce a nejsou uvedeny v písmenech g) až i) a o) až s),
- e) osoby samostatně výdělečně činné,
- f) zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti a zaměstnanci činní na základě dohody o provedení práce,
- g) soudci,
- h) členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy zvolení do funkcí, jež zastupitelstvo určilo jako funkce, pro které budou členové zastupitelstva uvolněni,

- ch) poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu,
- i) prezident republiky, členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, členové Rady Energetického regulačního úřadu, členové Rady Ústavu pro studium totalitních režimů, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu, finanční arbitr, zástupce finančního arbitra, Veřejný ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv,
- j) dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
- k) osoby pečující o dítě a osoby, které jsou vedeny v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, je-li těmto osobám vyplácena odměna pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí^{37a)},
- l) osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce,
- m) pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,
- n) společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, a ředitelé obecně prospěšné společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci,
- o) prokuristé,
- p) osoby pověřené obchodním vedením na základě smluvního zastoupení,
- q) členové kolektivních orgánů právnické osoby, kteří nejsou uvedeni v písmenech a) až c), f) až i), p) a s),
- r) likvidátoři,
- s) vedoucí organizačních složek právnické osoby, která má sídlo ve státě, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, pokud je tato složka zapsána v obchodním rejstříku a místo výkonu práce těchto vedoucích je trvale v České republice,
- t) fyzické osoby neuvedené v písmenech a) až d) a f) až s), s výjimkou členů zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy zvolených do funkcí, jež zastupitelstvo neurčilo jako funkce, pro které budou členové zastupitelstva uvolněni,
- v době zaměstnání, pokud jim v souvislosti se zaměstnáním plynou nebo by mohly plynout příjmy ze závislé činnosti, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmu podle zvláštního právního předpisu a nejsou od této daně osvobozeny; to neplatí, jde-li o osoby uvedené v písmeni e).

(2) Pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastny dále

- a) osoby vedené v evidenci Úřadu práce České republiky - krajské pobočky, popřípadě pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“) jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po kterou jim náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, a

v rozsahu nejvýše 3 let též po dobu, po kterou jim tato podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáleží, s tím, že tato doba 3 let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod, doba, po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležela před dosažením věku 55 let, se do ní započítává v rozsahu nejvýše 1 roku, a nezapočítává se do ní jiná náhradní doba pojištění nebo doba pojištění, které se kryjí s dobou, po kterou je osoba vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání; za dobu, po kterou náleží podpora v nezaměstnanosti, se přitom považuje též doba, po kterou se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje z důvodu, že osobě vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání přísluší odstupné, odbytné nebo odchodné,

- b) osoby se zdravotním postižením zařazené v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost,
- c) osoby pečující osobně o dítě ve věku do 4 let,
- d) osoby pečující osobně o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud spolu žijí v domácnosti; podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu nebo asistenta sociální péče podle § 83 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb.,
- e) poživatelé invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně [§ 39 odst. 2 písm. c)] z českého pojištění, a to do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod podle § 32; za poživatele invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně se pro účely účasti na pojištění považují též osoby, které nepobírají tento důchod, avšak splňují podmínky nároku na tento důchod a pobírají výsluhový příspěvek podle zvláštních zákonů,
- f) osoby po skončení výdělečné činnosti, která zakládala jejich účast na nemocenském pojištění podle zvláštního právního předpisu, po dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti, kterou si nepřivodily úmyslně, pokud tato dočasná pracovní neschopnost vznikla v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě podle zvláštního právního předpisu, po dobu karantény nařízené podle zvláštního právního předpisu v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě podle zvláštního právního předpisu, po dobu trvání podpůrní doby u ošetrovného, dlouhodobého ošetrovného a u dávky otcovské poporodní péče a po dobu trvání podpůrní doby u peněžité pomoci v mateřství v období před porodem,
- g) osoby, kterým je poskytována zvláštní ochrana a pomoc na základě zákona upravujícího zvláštní ochranu svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, pokud podle vyjádření orgánu příslušného k poskytování zvláštní ochrany a pomoci nemohou vykonávat výdělečnou činnost,
- h) osoby pečující o nezletilé nezaopatřené dítě poskytující nezprostředkovanou pěstounskou péči a osoby mající dítě ve svěřenectví podle § 953 občanského zákoníku, pokud toto dítě má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁵⁰⁾, a to nejdéle po dobu 2 let od prvního dne kalendářního měsíce, za který příspěvek na úhradu potřeb dítěte poprvé náleží; podmínka nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte se považuje za splněnou po dobu, po kterou tento příspěvek nenáleží z důvodu souběhu s důchodem nebo výživným stanoveným soudem.**

(3) Zaměstnáním se pro účely tohoto zákona rozumí činnost osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až d) a f) až t) pro zaměstnavatele, ze které jim plynou nebo by mohly plynout od zaměstnavatele příjmy ze závislé činnosti, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmu podle zvláštního právního předpisu a nejsou od této daně osvobozeny. Dobou zaměstnání se pro účely tohoto zákona rozumí období od počátku výkonu činnosti osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až d) a f) až t) pro zaměstnavatele do konce období, v němž tato činnost měla nebo mohla být vykonávána.

(4) Za zaměstnance v pracovním poměru [odstavec 1 písm. a)] se pro účely tohoto zákona považuje též osoba činná v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny všechny podmínky stanovené pracovněprávními předpisy pro jeho vznik.

(5) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na osoby, které jsou zaměstnanci zahraničního zaměstnavatele a jsou činní v České republice ve prospěch tohoto zaměstnavatele; zahraničním zaměstnavatelem se pro účely tohoto zákona rozumí zaměstnavatel, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení.

5) Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

5a) Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

5b) Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě.

5c) § 8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

5e) Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

5f) Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

6) § 33 zákona č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků, ve znění zákona č. 226/1992 Sb.

§ 116 až 119 zákona ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění zákona č. 26/1993 Sb.

§ 119 až 123 zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě.

28) Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

37a) § 4a písm. b) a c) a § 47i zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

46) § 12 a 12a zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰⁾ § 47f zákona č. 359/1999 Sb.

* * * * *

§ 16

(1) Osobní vyměřovací základ je měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období (§ 18). Tento průměr se vypočte jako součin koeficientu 30,4167

a podílu úhrnu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období a počtu kalendářních dnů připadajících na rozhodné období; jsou-li v rozhodném období vyloučené doby (odstavce 4 a 5), snižuje se o ně počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období.

(2) Roční vyměřovací základ pojištěnce se stanoví jako součin úhrnu vyměřovacích základů pojištěnce za kalendářní rok a koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu (§ 17 odst. 1). Úhrn vyměřovacích základů pojištěnce za jednotlivý kalendářní rok po roce 2007 nesmí být vyšší než maximální vyměřovací základ pro pojistné^{17c)} stanovený pro tento rok; do tohoto úhrnu se však nezapočítávají vyměřovací základy osoby dobrovolně účastné pojištění.

(3) Vyměřovacím základem pojištěnce za dobu po 31. prosinci 1995 je vyměřovací základ pro stanovení pojistného podle zvláštního zákona¹⁷⁾ a za dobu před 1. lednem 1996 hrubý výdělek stanovený pro účely důchodového zabezpečení podle předpisů platných před 1. lednem 1996. Vyměřovací základ pro stanovení pojistného a hrubý výdělek se považují za vyměřovací základ pojištěnce podle věty první nejdříve ode dne zaplacení pojistného, jde-li o pojištěnce, u nichž pro započtení doby pojištění před 1. lednem 1996 byla v předpisech platných před tímto dnem stanovena podmínka zaplacení pojistného, a o pojištěnce, u nichž pro započtení doby pojištění po 31. prosinci 1995 je v § 11 odst. 1 stanovena podmínka zaplacení pojistného; ustanovení § 11 odst. 2 věty druhé platí zde obdobně. Do vyměřovacího základu pojištěnce se zahrnuje, pokud došlo k pravomocnému rozhodnutí soudu nebo mimosoudní dohodě uzavřené po podání návrhu na zaplacení, náhrada mzdy, platu nebo jiného příjmu náležející v případě uvedeném v § 11 odst. 2 větě třetí (dále jen "náhrada") a příjem, který byl předmětem návrhu na zaplacení; náhrada a příjem se zahrnují, jen pokud jsou započitatelné do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného podle zvláštního zákona¹⁷⁾ nebo do hrubého výdělku, a to v kalendářních měsících, za které náležely, a pokud nebyla jejich výše v jednotlivých kalendářních měsících stanovena, rozpočtou se úměrně na celé období, jehož se rozhodnutí nebo dohoda týkají. Do vyměřovacího základu pojištěnce za dobu po 31. prosinci 1995 se pro účely stanovení ročního vyměřovacího základu zahrnuje též náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání)¹⁸⁾ a náhrada za ztrátu na služebním příjmu (platu) po skončení neschopnosti k službě.¹⁹⁾ Jde-li o pojištěnce uvedeného v § 6, který platí pojistné za kalendářní rok předcházející o více než jeden rok kalendářnímu roku, ve kterém je pojistné placeno, upraví se vyměřovací základ, z něhož je toto pojistné placeno, tak, že se vynásobí koeficientem stanoveným jako podíl, v jehož čitateli je všeobecný vyměřovací základ (§ 17 odst. 2) za kalendářní rok, za který se pojistné platí, a ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, ve kterém bylo pojistné zaplacené, vynásobený přepočítacím koeficientem (§ 17 odst. 4) pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu; tento koeficient se stanoví s přesností na čtyři platná desetinná místa.

(4) Vyloučenými dobami jsou před 1. lednem 1996 doby, které se podle předpisů platných před tímto dnem vylučovaly při zjišťování hrubých výdělků pro účely výpočtu průměrného měsíčního výdělku, doby, v nichž byl pojištěnec účasten důchodového pojištění nebo zabezpečení podle předpisů platných před tímto dnem, nelze-li zjistit výši vyměřovacích základů za dobu zaměstnání před tímto dnem, a doby uvedené v písmenu j); přitom doby studia po dosažení věku 18 let jsou vyloučenými dobami pouze v rozsahu, v jakém se považují za náhradní dobu pojištění. Vyloučenými dobami jsou po 31. prosinci 1995, pokud se nekryjí s dobou účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. e), dobou pojištění, v níž měl

pojištěnec příjmy, které se zahrnují do vyměřovacího základu, dobou pojištění podle § 11 odst. 1 písm. b), nebo dobou, za kterou náležely náhrady uvedené v odstavci 3 větě čtvrté, doby

- a) dočasné pracovní neschopnosti, kterou si pojištěnec nezpůsobil úmyslně, pokud dočasná pracovní neschopnost vznikla nejpozději v poslední den ochranné lhůty podle zvláštního právního předpisu^{5e)}, doby karantény nařízené podle zvláštního právního předpisu^{5f)}, doby, po kterou trvala potřeba ošetřování nebo péče o dítě ve věku do 10 let nebo ošetřování jiné fyzické osoby podle zvláštního právního předpisu^{5e)}, nejde-li o osoby, které nemají nárok na ošetřovné, nejvýše však v rozsahu prvních 9 kalendářních dnů potřeby ošetřování nebo péče, popřípadě prvních 16 kalendářních dnů, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku, doby, po kterou trvala potřeba poskytování dlouhodobé péče podle zvláštního právního předpisu^{5e)}, nejde-li o osoby, které nemají nárok na dlouhodobé ošetřovné, doby, po kterou trvala podpůrná doba u dávky otcovské porodní péče podle zvláštního právního předpisu^{5e)}, a doby před porodem, po kterou nebyla vykonávána výdělečná činnost z důvodu těhotenství, nejdříve však od začátku osmého týdne před očekávaným dnem porodu do dne, který bezprostředně předcházel dni porodu,
- b) pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, popřípadě plného invalidního důchodu, nebo pobírání starobního důchodu; přitom se za pobírání těchto důchodů považuje i vyplácení obdobných důchodů od cizozemského nositele pojištění,
- c) po které pojištěnec byl poplatníkem pojistného na pojištění, nelze-li zjistit výši jeho vyměřovacích základů,
- d) výkonu vojenské služby v ozbrojených silách České republiky před 1. červencem 2016, pokud nejde o vojáky z povolání a vojáky v další službě,⁵⁾ a výkonu civilní služby před 1. lednem 2005,
- e) účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 2 písm. c) a d),
- f) soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v České republice, a to po dobu prvních 6 let tohoto studia po dosažení věku 18 let,
- g) účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 2 ~~písm. a) a g)~~ **písm. a), g) a h)**,
- h) teoretické a praktické přípravy pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost osoby se zdravotním postižením,²⁸⁾
- ch) ode dne přiznání důchodu do konce roku přiznání důchodu, jde-li o případy uvedené v § 18 odst. 2 a 3, a doby před dosažením 18 let věku, jde-li o případy uvedené v § 18 odst. 2,
- i) za něž byly podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů vyplaceny mzdové nároky v nižší částce, než náležely,
- j) za něž v případě uvedeném v § 11 odst. 2 větě třetí nebyla náhrada mzdy, platu nebo jiného příjmu započitatelného do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného podle zvláštního zákona¹⁷⁾ přiznána soudem,
- k) pobírání starobní penze na určenou dobu, doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod stanoveného

podle § 32, pokud jsou splněny podmínky stanovené v § 22 odst. 4 nebo § 23 odst. 6 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

(5) Činí-li součet vyloučených dob uvedených v odstavci 4 větě druhé písm. f) a h) více než 1825 kalendářních dnů, omezí se počet těchto vyloučených dob nad 1825 kalendářních dnů na jednu polovinu.

(6) Jestliže zaměstnavatel pojištěnci započitatelný příjem do vyměřovacího základu

- a) zúčtoval v plném rozsahu, zahrnuje se tento příjem do vyměřovacího základu, a to i když tento příjem nebyl pojištěnci v plném rozsahu vyplacen; v tomto případě se ustanovení odstavce 4 písm. i) nepoužije a do vyměřovacího základu se nezahrnují ani mzdové nároky uspokojené krajskou pobočkou Úřadu práce,
- b) zúčtoval v částečném rozsahu, je celá doba, za kterou nebyl zúčtován příjem započitatelný do vyměřovacího základu, vyloučenou dobou podle odstavce 4 písm. i); v tomto případě se do vyměřovacího základu nezahrnují částky příjmu vyplacené zaměstnavatelem ani mzdové nároky uspokojené krajskou pobočkou Úřadu práce,
- c) nezúčtoval, použije se ustanovení odstavce 4 písm. i); v tomto případě se do vyměřovacího základu nezahrnují mzdové nároky uspokojené krajskou pobočkou Úřadu práce.

(7) Doby uvedené v odstavci 4 větě druhé písm. a) až k) se považují za vyloučené doby, i když se kryjí s dobou účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. e), s dobou účasti na pojištění podle § 6, s dobou pojištění, v níž měl pojištěnec příjmy, které se zahrnují do vyměřovacího základu, nebo s dobou, za kterou náležely náhrady uvedené v odstavci 3 větě čtvrté, pokud o to pojištěnec nebo jiný oprávněný požádá; příjmy dosažené v takto určených vyloučených dobách se do vyměřovacího základu nezahrnují. Dosaženým příjmem se rozumí příjem zúčtovaný a u osob samostatně výdělečně činných se jejich příjmem dosaženým v období, které se kryje s vyloučenými dobami, rozumí poměrná část vyměřovacího základu pro pojistné za kalendářní rok, v němž je vyloučená doba podle věty první; u osob účastných pojištění podle § 6 se jejich příjmem dosaženým v období, které se kryje s vyloučenými dobami, rozumí vyměřovací základ pro pojistné za kalendářní měsíc nebo poměrnou část tohoto měsíce, v němž je vyloučená doba podle věty první. Postup podle věty první se týká pouze celého časového úseku, po který se doby uvedené ve větě první vzájemně kryjí. Způsob podání žádosti podle věty první a lhůty, v nichž lze žádost podat, stanoví zvláštní právní předpis^{19b)}.

(8) Osobní vyměřovací základ, roční vyměřovací základ pojištěnce a výpočtový základ se zaokrouhlují na celé koruny nahoru.

5) Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

5a) Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

5e) Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

5f) Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

17) Zákon ČNR č. 589/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

17c) § 15a odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

18) § 195 a § 206 odst. 2 zákoníku práce.

19) Např. § 92 odst. 2 zákona ČNR č. 186/1992 Sb., § 106 odst. 2 zákona č. 154/1994 Sb.

19b) § 83 odst. 3 a § 86 odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění zákona č. 306/2008 Sb.
28) Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

* * * * *

§ 29

(1) Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně

- a) 25 let a dosáhl aspoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (dále jen „důchodový věk“) před rokem 2010,
- b) 26 let a dosáhl důchodového věku v roce 2010,
- c) 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011,
- d) 28 let a dosáhl důchodového věku v roce 2012,
- e) 29 let a dosáhl důchodového věku v roce 2013,
- f) 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014,
- g) 31 let a dosáhl důchodového věku v roce 2015,
- h) 32 let a dosáhl důchodového věku v roce 2016,
- i) 33 let a dosáhl důchodového věku v roce 2017,
- j) 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018,
- k) 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018.

(2) Pojištěnec má nárok na starobní důchod též, jestliže nesplnil podmínky podle odstavce 1 a získal dobu pojištění nejméně

- a) 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku aspoň 65 let,
- b) 16 let a dosáhl v roce 2010 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- c) 17 let a dosáhl v roce 2011 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- d) 18 let a dosáhl v roce 2012 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- e) 19 let a dosáhl v roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- f) 20 let a dosáhl po roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození.

(3) Pojištěnec, který nesplňuje podmínky stanovené v

a) odstavci 1 písm. g) až k), má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl důchodového věku po roce 2014 a získal aspoň 30 let doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1,

b) odstavci 2 písm. b) až f), má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození, a získal aspoň 15 let doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1.

(4) Pojištěnec, který nesplňuje podmínky stanovené v odstavcích 1, 2 nebo 3, má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl věku 65 let a splnil podmínky nároku na invalidní důchod stanovené v § 38 písm. a) nebo b).

(5) Do doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod podle odstavce 1 písm. b) až k) a odstavce 2 písm. b) až f) se náhradní doby pojištění, s výjimkou náhradních dob pojištění uvedených v § 5 odst. 2 ~~písm. e) a d)~~ **písm. c), d) a h)**, § 102 odst. 5 **a 6** a obdobných dob podle předpisů platných před 1. lednem 1996, započítávají pouze v rozsahu 80 %; počet dnů náhradních dob pojištění stanovený podle části věty před středníkem se přitom zaokrouhluje na celé dny směrem nahoru.

* * * * *

§ 34

(1) Výše procentní výměry starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 29 odst. 1 až 3, činí za každý celý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod 1,5 % výpočtového základu měsíčně. Do doby pojištění se pro účely předchozí věty započítávají náhradní doby pojištění pouze v rozsahu 80 %, s výjimkou náhradních dob pojištění za dobu účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 2 ~~písm. e) a d)~~ **písm. c), d) a h)** a v § 102 odst. 5 **a 6** a obdobných dob podle předpisů platných před 1. lednem 1996; počet dnů náhradních dob pojištění stanovený podle části věty před středníkem se přitom zaokrouhluje na celé dny směrem nahoru.

(2) Výše procentní výměry starobního důchodu stanovená podle odstavce 1 se zvyšuje pojištěnci, který splnil podmínky nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a nepobíral přitom starobní důchod ani invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, za každých 90 kalendářních dnů této výdělečné činnosti o 1,5 % výpočtového základu. Doba kratší než 90 kalendářních dnů, která nebyla zhodnocena podle předchozí věty jako doba pojištění, se přičte k době pojištění získané do vzniku nároku na starobní důchod, pokud se tak získá celý rok doby pojištění, a to v rozsahu potřebném pro toto přičtení; na žádost pojištěnce se procentní výměra starobního důchodu nezvýší podle věty první a doba výdělečné činnosti uvedená ve větě první se přičte k době pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod, a to v rozsahu uvedeném v žádosti pojištěnce. Za výkon výdělečné činnosti se pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu nepovažují doby pracovního volna bez náhrady příjmu a neomluvené nepřítomnosti v práci a doby uvedené v § 16 odst. 4 větě druhé písm. a).

(3) Výše procentní výměry starobního důchodu stanovená podle odstavce 1 se zvyšuje pojištěnci, který splnil podmínky nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a pobíral přitom starobní důchod ve výši poloviny podle § 37 odst. 1, za každých 180 kalendářních dnů této

výdělečné činnosti o 1,5 % výpočtového základu. Ustanovení odstavce 2 věty třetí platí zde obdobně.

(4) Výše procentní výměry starobního důchodu stanovená podle odstavce 1 se na žádost zvyšuje pojištěnci, který splnil podmínky nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a pobíral přitom starobní důchod v plné výši, za každých 360 kalendářních dnů této výdělečné činnosti o 0,4 % výpočtového základu. Ustanovení odstavce 2 věty třetí platí zde obdobně.

(5) Výše procentní výměry starobního důchodu stanovená podle odstavce 1 se zvyšuje pojištěnci, který splnil podmínky nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 2 nebo § 29 odst. 3 písm. b) a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a nepobíral přitom starobní důchod ani invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, za každý celý rok doby pojištění získané do dosažení doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) o 1,5 % výpočtového základu; po dosažení doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a) se výše procentní výměry starobního důchodu zvyšuje podle odstavce 2.

(6) Pokud pojištěnec, který splnil podmínky nároku na starobní důchod podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a), po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a pobíral přitom invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně nebo plný invalidní důchod, přičte se doba této výdělečné činnosti k době pojištění získané do vzniku nároku na starobní důchod. Nezhodnocený zbytek doby výdělečné činnosti vykonávané po roce 2009 po vzniku nároku na starobní důchod bez pobírání starobního důchodu ani invalidního důchodu, který nebyl přičten podle odstavce 2 věty druhé, se přičte v potřebném rozsahu k době výdělečné činnosti uvedené v odstavci 3 nebo 4, pokud se tak získá ucelený úsek výdělečné činnosti potřebný podle odstavce 3 nebo 4 pro zvýšení procentní výměry starobního důchodu; přitom se nejdříve provádí přičtení k době výdělečné činnosti uvedené v odstavci 3. Nezhodnocený zbytek výdělečné činnosti vykonávané po roce 2009 po vzniku nároku na starobní důchod při pobírání starobního důchodu ve výši poloviny se přičte v potřebném rozsahu k době výdělečné činnosti uvedené v odstavci 4, pokud se tak získá ucelený úsek výdělečné činnosti potřebný podle odstavce 4 pro zvýšení procentní výměry starobního důchodu.

(7) Celým rokem doby pojištění se pro účely tohoto zákona rozumí 365 kalendářních dnů.

* * * * *

HLAVA ČTVRTÁ

ÚČAST NA POJIŠTĚNÍ NĚKTERÝCH OSOB A HODNOCENÍ NĚKTERÝCH DOB

§ 102

(1) Do 31. prosince 1998 jsou účastni pojištění interní vědeckí aspiranti; pro hodnocení účasti na pojištění interních vědeckých aspirantů jako doby pojištění platí § 11 obdobně.

(2) Do 30. listopadu 1999 jsou účastni pojištění vojáci v další službě; pro hodnocení účasti na pojištění vojáků v další službě jako doby pojištění platí § 11 obdobně.

(3) Do 31. prosince 2004 jsou účastny pojištění osoby konající civilní službu. Doba účasti na pojištění podle věty první se považuje za náhradní dobu pojištění.

(4) Do 31. prosince 2009 jsou účastny pojištění osoby, které se soustavně připravují na budoucí povolání studiem na střední škole nebo vysoké škole v České republice, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let. Doba účasti na pojištění podle věty první se považuje za náhradní dobu pojištění.

(5) Do 30. června 2016 jsou účastny pojištění osoby konající vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky, které nejsou vojáky z povolání. Doba účasti na pojištění podle věty první se považuje za náhradní dobu pojištění.

(6) Od 1. ledna 2022 do dne zániku pěstounské péče jsou účastny pojištění osoby pečující poskytující dítěti nezprostředkovanou pěstounskou péči, je-li těmto osobám vyplácen příspěvek při pěstounské péči podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁵¹⁾, pokud tyto osoby měly v den 31. prosince 2021 nárok na odměnu pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí^{37a)}. Doba účasti na pojištění podle věty první se považuje za náhradní dobu pojištění a za vyloučenou dobu podle § 16 odst. 4.

⁵¹⁾ § 47ja zákona č. 359/1999 Sb.

* * * * *

**Platné znění zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení,
s vyznačením navrhovaných změn**

§ 37

Vedení a předkládání záznamů

(1) Evidence, kterou zaměstnavatel vede o občanech pro účely důchodového pojištění, musí obsahovat tyto údaje:

- a) příjmení (včetně všech dřívějších příjmení), jméno, datum a místo narození, pohlaví, místo trvalého pobytu, státní občanství, a byl-li občan účasten důchodového pojištění v cizině a zaměstnavatel je jeho prvním zaměstnavatelem po skončení této účasti, též údaj o názvu a adrese cizozemského nositele pojištění a o cizozemském čísle pojištění,
- b) rodné číslo,
- c) vznik a skončení pracovního poměru nebo jiného vztahu k zaměstnavateli, který zakládá účast na důchodovém pojištění,
- d) vyměřovací základ pojištěnce pro stanovení pojistného na důchodové pojištění za příslušná rozhodná období podle zvláštního zákona,⁵⁵⁾
- e) dobu dočasné pracovní neschopnosti, s výjimkou dočasné pracovní neschopnosti, kterou si občan přivodil úmyslně, a karantény, dobu, po kterou trvala potřeba ošetřování nebo péče o dítě ve věku do 10 let nebo ošetřování jiné fyzické osoby v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění, nejde-li o osoby, které podle zákona o nemocenském pojištění nemají nárok na ošetřovné, a skutečnost, zda pojištěnec v žádosti o ošetřovné uvedl, že je osamělý, dobu, po kterou trvala potřeba poskytování dlouhodobé péče podle zákona o nemocenském pojištění, nejde-li o osoby, které nemají nárok na dlouhodobé ošetřovné, dobu, po kterou trvala podpůrčí doba u dávky otcovské poporodní péče podle zákona o nemocenském pojištění, a dobu před porodem, po kterou nebyla vykonávána výdělečná činnost z důvodu těhotenství, nejdříve však od začátku osmého týdne před očekávaným dnem porodu, do dne, který bezprostředně předchází dni porodu,
- f) dobu pracovního volna bez náhrady příjmu a neomluvené nepřítomnosti v práci,
- g) záznam, zda občan pobírá starobní důchod přiznaný podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, kdo jej vyplácí, datum vzniku nároku na tento důchod, popřípadě číslo rozhodnutí o jeho přiznání, jde-li o poživatele důchodu vypláceného orgány ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti,
- h) jde-li o obchodní společnost za období před rokem 2014, seznam společníků a členů statutárního orgánu a dozorčí rady této společnosti za jednotlivé kalendářní měsíce a přehled kalendářních měsíců, za které tato společnost neodvedla pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, které byla povinna odvést; to platí obdobně pro družstvo,
- i) nepodléhá-li zaměstnanec nebo smluvní zaměstnanec pojištění podle zákona o důchodovém pojištění, údaje o jeho pojištění v cizině,

j) dobu vojenské činné služby, nejde-li o vojáky z povolání.

(2) Zaměstnavatel dále vede evidenci

- a) o náhradách za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání), které vyplácí, a vystavuje občanům potvrzení o době a důvodu poskytování těchto náhrad a o výši těchto náhrad vyplacených v jednotlivých kalendářních letech,
- b) o zvláštním příspěvku horníkům, který vyplácela před rokem 1996, a vystavuje potvrzení občanům o době poskytování příspěvku a o výši příspěvku vyplaceného v jednotlivých kalendářních letech,
- c) o dobách uvedených v § 16 odst. 4 větě druhé písm. a), d) a e) zákona o důchodovém pojištění, pokud tyto doby trvaly celý kalendářní měsíc, popřípadě jen po část kalendářního měsíce, pokud pracovní poměr nebo jiný vztah k zaměstnavateli, který zakládá účast na důchodovém pojištění, trval jen po část kalendářního měsíce, a v takovém kalendářním měsíci byl zúčtován příjem, který se zahrnuje do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na sociální zabezpečení, a o výši tohoto příjmu; zaměstnavatel vystavuje potvrzení o těchto dobách a o výši tohoto příjmu na žádost občana za jednotlivé kalendářní roky;

potvrzení podle písmen a) až c) je zaměstnavatel povinen vystavit občanu do 30 kalendářních dnů ode dne doručení žádosti o jeho vystavení.

(3) Zaměstnavatel, který zaměstnává zaměstnance, kteří pracují v zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech (dále jen „zaměstnání v hlubinném hornictví“), dále vede pro účely stanovení důchodového věku podle § 37c odst. 1 zákona o důchodovém pojištění o těchto zaměstnancích

- a) jejich seznam,
- b) evidenci o směnách, v nichž bylo zaměstnání v hlubinném hornictví po převážnou část směny vykonáváno pod zemí v hlubinných dolech,
- c) název povolání, které vykonává zaměstnanec v zaměstnání v hlubinném hornictví, a popisy pracovních činností, které vykonává zaměstnanec v těchto povoláních; při zpracování těchto popisů a označení názvu povolání se používají pracovní činnosti a názvy povolání obsažené v Národní soustavě povolání⁸³⁾, přičemž se zároveň uvede, že pracoviště tohoto zaměstnance má charakter stálého pracoviště pod zemí v hlubinných dolech,
- d) záznam o dni dosažení nejvyšší přípustné expozice;

zaměstnavatel vystavuje potvrzení o údajích podle písmen b) a d) na předepsaných tiskopisech. Zaměstnavatel je povinen vystavit toto potvrzení občanu na jeho žádost, a to do 30 kalendářních dnů od obdržení této žádosti; zaměstnavatel je dále povinen vystavit občanu toto potvrzení a stejnopis potvrzení předložit České správě sociálního zabezpečení, a to do 30 kalendářních dnů po skončení zaměstnání v hlubinném hornictví.

(4) Občané předkládají potvrzení uvedená v odstavci 2 v souvislosti se žádostí o přiznání důchodu. Občané předkládají potvrzení uvedené v odstavci 3 v souvislosti se žádostí o přiznání

důchodu nebo v souvislosti se žádostí o přepočtení důchodu podle zvláštního právního předpisu⁸⁴⁾.

(5) Jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou a o osobu dobrovolně účastnou důchodového pojištění, vede příslušná okresní správa sociálního zabezpečení v evidenci údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění. Okresní správa sociálního zabezpečení je na žádost osoby samostatně výdělečně činné a osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění povinna vydat jí potvrzení o době trvání účasti na důchodovém pojištění a o vyměřovacím základu pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, a to nejpozději do jednoho měsíce ode dne, kdy jí žádost této osoby byla doručena. Okresní správa sociálního zabezpečení zasílá příslušnému pláci důchodu potvrzení o výši vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za kalendářní rok, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu osobě samostatně výdělečně činné.⁵⁶⁾

(6) Jde-li o osoby vedené v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, vede příslušná krajská pobočka Úřadu práce v evidenci údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění. Krajská pobočka Úřadu práce zasílá České správě sociálního zabezpečení prostřednictvím ministerstva údaje o době, po kterou uchazeči o zaměstnání náležela podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, a době, po kterou tato podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležely, a to vždy po uplynutí kalendářního roku. Ustanovení odstavce 5 věty druhé platí zde přiměřeně.

(7) Jde-li o osoby, které pečují o dítě v případech uvedených v § 5 odst. 2 písm. h) a v § 102 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění, vede Úřad práce České republiky v evidenci údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění. Úřad práce České republiky zasílá České správě sociálního zabezpečení prostřednictvím ministerstva tyto údaje po uplynutí kalendářního roku. Ustanovení odstavce 5 věty druhé platí zde přiměřeně.

~~(7)~~**(8)** Jde-li o osoby se zdravotním postižením při teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, vede zaměstnavatel nebo vzdělávací zařízení, u nichž se příprava provádí, v evidenci údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění. Ustanovení odstavce 5 věty druhé platí zde přiměřeně.

~~(8)~~**(9)** Zaniká-li obchodní společnost [odstavec 1 písm. h)] bez právního nástupce, je povinna předat údaje uvedené v odstavci 1 písm. h) okresní správě sociálního zabezpečení uvedené v § 39 odst. 1 větě první, a to nejpozději do dne výmazu obchodní společnosti z obchodního rejstříku; to platí obdobně pro družstvo.

* * * * *

§ 54

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

- a) se bez vážného důvodu nedostaví na výzvu orgánu sociálního zabezpečení na příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení nebo na místo určené touto správou v určeném termínu podle § 12 písm. e),
- b) nesdělí svému zaměstnavateli na jeho výzvu skutečnosti uvedené v § 51 odst. 2,
- c) jako osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění na výzvu okresní správy sociálního zabezpečení nesdělí ve stanovené lhůtě skutečnosti uvedené v § 52 odst. 3,
- d) poruší jako přizvaná osoba povinnost mlčenlivosti podle § 121, nebo
- e) poruší povinnost mlčenlivosti podle § 14 odst. 1 věty druhé, § 122 nebo § 122a.

(2) Fyzická osoba se jako osoba samostatně výdělečně činná dopustí přestupku tím, že

- a) se bez vážného důvodu nedostaví na výzvu orgánu sociálního zabezpečení na příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení nebo na místo určené touto správou v určeném termínu podle § 12 písm. d),
- b) nesplní ve stanovené lhůtě povinnost uloženou opatřením k nápravě vydaným podle § 15 odst. 1, nebo
- c) neoznámí příslušné okresní správě sociálního zabezpečení ve stanovené lhůtě nebo stanoveným způsobem skutečnosti uvedené v § 48.

(3) Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako zaměstnavatel dopustí přestupku tím, že

- a) neposkytne orgánu sociálního zabezpečení na jeho výzvu pomoc ve stanovené lhůtě nebo nepodá bezplatné sdělení pro potřeby uvedené v § 11 odst. 1,
- b) se bez vážného důvodu nedostaví na výzvu orgánu sociálního zabezpečení na příslušnou okresní správu sociálního zabezpečení nebo na místo určené touto správou v určeném termínu podle § 12 písm. d),
- c) nesplní ve stanovené lhůtě povinnost uloženou opatřením k nápravě vydaným podle § 15 odst. 1,
- d) v rozporu s § 35a odst. 3 nepodá na výzvu orgánu sociálního zabezpečení ve stanovené lhůtě a stanoveným způsobem hlášení nebo nepředloží záznam o skutečnostech rozhodných pro nárok na dávku a jeho trvání nebo pro výši a výplatu dávky,
- e) neprovádí úschovu dokladů uvedených v § 35a odst. 4 po předepsanou dobu,
- f) nezajistí úschovu dokladů zaměstnavatele podle § 35a odst. 5,
- g) nevede řádně evidenci údajů uvedených v § 36a odst. 2 a v § 37 odst. 1 až 3 nebo nepředloží příslušnému orgánu sociálního zabezpečení stejnopis potvrzení podle § 37 odst. 3,
- h) nevydá občanu na jeho žádost ve stanovené lhůtě ani po písemném upozornění orgánu sociálního zabezpečení potvrzení podle § 37 odst. 2, 3 nebo ~~7-8~~ nebo podle § 40 nebo § 42,
- i) nevede evidenci údajů uvedených v § 37 odst. ~~7~~ **8** nebo tyto údaje nepředkládá ve lhůtě stanovené v § 39a odst. 1 České správě sociálního zabezpečení podle § 39a odst. 5,

- j) nevede evidenční list důchodového pojištění podle § 38, nevyhotovuje jej stanoveným způsobem nebo jej ve lhůtě stanovené v § 39 a způsobem stanoveným v § 39 nepředkládá příslušnému orgánu sociálního zabezpečení anebo nesplní povinnost uvést důvod postupu podle § 39 odst. 7 části věty první za středníkem,
- k) nevydá orgánu sociálního zabezpečení na jeho žádost ve stanovené lhůtě potvrzení podle § 40, 42 nebo nesdělí písemně údaje podle § 83 odst. 2, nebo
- l) nepodá příslušnému orgánu sociálního zabezpečení hlášení podle § 41 stanoveným způsobem nebo ve stanovené lhůtě.

(4) Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako držitel dokladů dopustí přestupku tím, že

- a) nesplní na výzvu orgánu sociálního zabezpečení ve stanovené lhůtě povinnost týkající se výpisu, opisu nebo kopie dokladů zaměstnavatele nebo potvrzení shody podle § 35a odst. 6, nebo
- b) v rozporu s § 35a odst. 7 nesplní oznamovací povinnost nebo na vlastní náklady nezajistí uložení dokladů zaměstnavatele u jiného držitele dokladů.

(5) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako poskytovatel zdravotních služeb dopustí přestupku tím, že

- a) neprovede na žádost vyšetření zdravotního stavu podle § 16 odst. 1 písm. a) nebo je neprovede ve lhůtě uvedené v § 16 odst. 3,
- b) nezpracuje na žádost lékařské podklady podle § 16 odst. 1 písm. b) nebo je nezpracuje ve lhůtě uvedené v § 16 odst. 3,
- c) nesdělí na žádost informace podle § 16 odst. 2 písm. a) nebo je nesdělí ve lhůtě uvedené v § 16 odst. 3,
- d) neumožní na žádost nahlížení do zdravotnické dokumentace nebo nezapůjčí zdravotnickou dokumentaci podle § 16 odst. 2 písm. b) nebo tak neučiní ve lhůtě uvedené v § 16 odst. 3,
- e) neposkytne poživateli důchodu součinnost podle § 116d odst. 2,
- f) nepřeveze po dobu hospitalizace poživatele důchodu vyplacený důchod nebo jej nepředá poživateli bezprostředně po jeho obdržení podle § 116d odst. 3 písm. a),
- g) neuloží přijatý důchod nebo jeho část podle § 116d odst. 3 písm. b),
- h) nevyúčtuje písemně částky přijatého důchodu na žádost poživatele důchodu podle § 116d odst. 3 písm. c), nebo
- i) neoznámí provozovně držitele poštovní licence ve stanovené lhůtě ukončení pobytu poživatele důchodu ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče nebo jí neprodleně nevrátí částky důchodu přijaté po úmrtí poživatele důchodu podle § 116d odst. 3 písm. d).

(6) Za přestupek lze uložit pokutu do

- a) 10000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. a) až c) nebo odstavce 2,

- b) 20000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 3 písm. a), d), h), k) nebo l), odstavce 4 písm. a) nebo odstavce 5 písm. e) až i),
- c) 50000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. d), odstavce 3 písm. b) a c) nebo odstavce 5 písm. a) až d),
- d) 200000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 1 písm. e), nebo
- e) 300000 Kč, jde-li o přestupek podle odstavce 3 písm. e) až g), i) a j) nebo odstavce 4 písm. b).

* * * * *

**Platné znění zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, s vyznačením
navrhovaných změn**

§ 7

(1) Stát je plátcem pojistného prostřednictvím státního rozpočtu za tyto pojištěnce:

a) nezaopatřené děti, s výjimkou osob uvedených v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 9; nezaopatřenost dítěte se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře;⁷⁾

b) poživatele důchodů z důchodového pojištění, kterým byl přiznán důchod před 1. lednem 1993 podle předpisů České a Slovenské Federativní Republiky a po 31. prosinci 1992 podle předpisů České republiky. Za poživatele důchodu se pro účely tohoto zákona považuje osoba podle předchozí věty i v měsících, kdy jí podle předpisů o důchodovém pojištění výplata důchodu nenáleží;

c) příjemce rodičovského příspěvku;⁷⁾

d) ženy na mateřské a osoby na rodičovské dovolené a osoby pobírající peněžitou pomoc v mateřství podle předpisů o nemocenském pojištění⁸⁾;

e) uchazeče o zaměstnání včetně uchazečů o zaměstnání, kteří přijali krátkodobé zaměstnání;⁹⁾

f) osoby pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi a osoby s nimi společně posuzované¹⁰⁾, a to za podmínky, že nejsou podle potvrzení plátce dávky pomoci v hmotné nouzi v pracovním ani obdobném vztahu ani nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost, nejsou v evidenci uchazečů o zaměstnání a nejde o poživatele starobního důchodu, invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, vdovského nebo vdoveckého důchodu, ani o poživatele rodičovského příspěvku nebo o nezaopatřené dítě,

g) osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost)¹¹⁾, a osoby pečující o tyto osoby, a osoby pečující o osoby mladší 10 let, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost),

h) osoby ve výkonu zabezpečovací detence nebo vazby, osoby ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osoby ve výkonu ústavního ochranného léčení;

i) osoby uvedené v § 5 písm. c), které jsou příjemci dávek nemocenského pojištění;¹⁴⁾

j) osoby, které jsou invalidní ve třetím stupni nebo které dosáhly věku potřebného pro nárok na starobní důchod, avšak nesplňují další podmínky pro přiznání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně nebo starobního důchodu a nemají příjmy ze zaměstnání, ze samostatné výdělečné činnosti a nepožívají žádný důchod z ciziny, nebo tento důchod nepřesahuje měsíčně částku ve výši minimální mzdy;¹⁵⁾

k) osoby celodenně osobně a řádně pečující alespoň o jedno dítě do sedmi let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku, nejde-li o osoby uvedené v písmenu c) nebo d). Podmínka celodenní péče se považuje za splněnou i tehdy, je-li dítě předškolního věku umístěno v jeslích (mateřské škole), popřípadě v obdobném zařízení na dobu, která nepřevyšuje čtyři hodiny denně, a jde-li o dítě plnící povinnou školní docházku, po dobu návštěvy školy, s výjimkou umístění v zařízení s týdenním či celoročním pobytem. Za takové osoby se považuje vždy pouze jedna osoba, a to buď otec nebo matka dítěte, nebo osoba, která převzala dítě do trvalé péče

nahrazující péči rodičů,¹⁶⁾ pokud nemají příjmy ze zaměstnání nebo ze samostatné výdělečné činnosti,

l) mladistvé umístěné ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy,

m) osoby vykonávající dlouhodobou dobrovolnickou službu na základě smlouvy s vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, v rozsahu překračujícím v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu, pokud není dobrovolník plátcem pojistného podle § 5 nebo za něj není plátcem pojistného stát podle předchozích písmen a) až l),

n) manžele nebo registrované partnery státních zaměstnanců podle zákona o státní službě nebo jiných zaměstnanců v organizačních složkách státu, pokud je následují do místa jejich vyslání k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu služby v zahraničí se souhlasem této organizační složky státu, a nemají příjem ze závislé činnosti nebo nejsou osobami samostatně výdělečně činnými podle § 5 nebo nejsou osobami vykonávajícími obdobné činnosti podle práva cizího státu, do kterého byli jejich manžele nebo registrované partnery vysláni k výkonu práce v zahraničí nebo k výkonu služby v zahraničí,

o) osoby uvedené v § 2 odst. 1 písm. b) bodech 3 až 5 a 10, pokud nemají příjmy ze zaměstnání nebo ze samostatné výdělečné činnosti,

p) žadatele o udělení mezinárodní ochrany a jeho dítě narozené na území České republiky, cizince, jemuž bylo vydáno potvrzení o strpění pobytu na území České republiky, a jeho dítě narozené na území České republiky^{16b)}, pokud nemají příjmy ze zaměstnání nebo ze samostatné výdělečné činnosti,

q) příjemci starobní penze na určenou dobu, doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod podle § 32 zákona o důchodovém pojištění, pokud jsou splněny podmínky stanovené v § 22 odst. 4 nebo § 23 odst. 6 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření; při stanovení tohoto věku u žen se postupuje stejně jako u mužů stejného data narození,

r) osoby starší 26 let studující prvně v doktorském studijním programu uskutečňovaném vysokou školou v České republice ve standardní době v prezenční formě studia, pokud nejsou zaměstnanci nebo osobami samostatně výdělečně činnými podle § 5; za dobu uvedeného studia se pro účely tohoto písmena považuje také kalendářní měsíc, v němž osoba ukončila uvedené studium;

s) osoby poskytující dítěti nezprostředkovanou pěstounskou péči, kterým je vyplácen příspěvek při pěstounské péči podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁷⁰⁾, pokud tyto osoby měly ke dni 31. prosince 2021 nárok na odměnu pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí,

t) osoby pečující o nezletilé nezaopatřené dítě poskytující nezprostředkovanou pěstounskou péči a osoby mající dítě ve svěřenectví podle § 953 občanského zákoníku, pokud toto dítě má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí⁷¹⁾, a to nejdéle po dobu 2 let od prvního dne kalendářního měsíce, za který příspěvek na úhradu potřeb dítěte poprvé náleží; podmínka nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte se považuje za splněnou po dobu, po kterou tento příspěvek nenáleží z důvodu souběhu s důchodem nebo výživným stanoveným soudem.

(2) Mají-li osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až h) ~~a q~~ , **q**), **s**) a **t**) příjmy ze zaměstnání nebo ze samostatné výdělečné činnosti, je plátcem pojistného stát i tyto osoby.

⁷⁾ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 137/1996 Sb.

⁸⁾ § 32 a násl. zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

⁹⁾ § 7 odst. 1 a § 17 odst. 7 zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁾ Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

¹¹⁾ § 8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

¹⁴⁾ § 4 zákona č. 187/2006 Sb.

¹⁵⁾ § 2 odst. 1 písm. b) nařízení vlády č. 303/1995 Sb., o minimální mzdě.

^{16b)} Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁰⁾ § 47ja zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

⁷¹⁾ § 47f zákona č. 359/1999 Sb.

* * * * *